

Kolmapäev, 16. jaanuar 2019

P8_TA(2019)0016

ELi ja Maroko leping, millega muudetakse Euroopa – Vahemere piirkonna lepingu protokolle nr 1 ja nr 4 (resolutsioon)

Euroopa Parlamendi 16. jaanuari 2019. aasta muu kui seadusandlik resolutsioon, mis käsitleb nõukogu otsuse eelnõu Euroopa Liidu ja Maroko Kuningriigi vahelise kirjavahetuse vormis lepingu, millega muudetakse Euroopa – Vahemere piirkonna lepingu (millega luuakse assotsiatsioon ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Maroko Kuningriigi vahel) protokolle nr 1 ja nr 4, sõlmimise kohta (10593/2018 – C8-0463/2018 – 2018/0256M(NLE))

(2020/C 411/37)

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse nõukogu otsuse eelnõu (10593/2018),
- võttes arvesse nõusoleku taotlust, mille nõukogu esitas vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 207 lõikele 4 ja artikli 218 lõike 6 teise lõigu punkti a alapunktile i (C8-0463/2018),
- võttes arvesse Euroopa ja Vahemere piirkonna lepingut, millega luuakse assotsiatsioon ühelt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Maroko Kuningriigi vahel,
- võttes arvesse ELi ja Maroko vahelist lepingut põllumajandustoodete ja kalandustoodetega seotud vastastikuste liberaliseerimismeetmete kohta, mida nimetatakse ka liberaliseerimislepinguks ning mis jõustus 1. septembril 2013,
- võttes arvesse Üldkohtu 10. detsembri 2015. aasta otsust kohtuasjas T-512/12,
- võttes arvesse Euroopa Liidu Kohtu 21. detsembri 2016. aasta otsust kohtuasjas C-104/16,
- võttes arvesse komisjoni talituste 11. juuni 2018. aasta töödokumenti SWD(2018)0346, mis on lisatud ettepanekule võtta vastu nõukogu otsus,
- võttes arvesse 23. mai 1969. aasta rahvusvaheliste lepingute õiguse Viini konventsiooni ning selle artikleid 34 ja 36,
- võttes arvesse peasekretäri Lääne-Sahara olukorda käsitlevat aruannet ÜRO Julgeolekunõukogule (S/2018/277),
- võttes arvesse ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 2414 (2018) Lääne-Sahara olukorra kohta (S/RES/2414 (2018)),
- võttes arvesse Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja, eelkõige selle XI peatüki artiklit 73 end ise mittevalitsevate territooriumide kohta,
- võttes arvesse Euroopa Liidu lepingut (ELi leping), eriti selle V jaotise 1. peatüki artiklit 21,
- võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 218 lõike 6 punkti a,
- võttes arvesse oma 16. jaanuari 2019. aasta seadusandlikku resolutsiooni⁽¹⁾ nõukogu otsuse eelnõu kohta,
- võttes arvesse kodukorra artikli 99 lõiget 2,
- võttes arvesse rahvusvahelise kaubanduse komisjoni raportit ning väliskomisjoni ja põllumajanduse ja maaelu arengu komisjoni arvamusi ning kalanduskomisjoni muudatusettepanekutena esitatud seisukohta (A8-0478/2018),

⁽¹⁾ Vastuvõetud tekstid, P8_TA(2019)0017.

Kolmapäev, 16. jaanuar 2019

- A. arvestades, et Euroopa Liidul ja Maroko Kuningriigil on ajaloolised suhted ja nad jätkavad tiheda koostöö arendamist sellise laiaulatusliku partnerluse kaudu, mis hõlmab poliitilisi, majanduslikke ja sotsiaalseid aspekte, mida tugevdab edasijõudnud riigi staatus ja mõlema poole valmisolek seda edasi arendada;
- B. arvestades, et ELi ja Maroko vaheline liberaliseerimisleping jõustus 1. septembril 2013; arvestades, et Polisario Rinne esitas selle lepingu kohta 19. novembril 2012 Euroopa Liidu Kohtule hagi põhjendusega, et seda Lääne-Sahara territooriumi suhtes kohaldades rikutakse rahvusvahelist õigust;
- C. arvestades, et 10. detsembril 2015 tunnistas esimese astme kohus nõukogu otsuse liberaliseerimisleping sõlmida kehtetuks; arvestades, et nõukogu kaebas otsuse 19. veebruaril 2016 ühehäälselt edasi;
- D. arvestades, et Euroopa Liidu Kohtu Üldkohus leidis oma 21. detsembri 2016. aasta otsuses, et liberaliseerimislepingus ei sätestatud õiguslikku alust Lääne-Sahara hõlmamiseks ning seetõttu ei saa lepingut kõnealuse territooriumi suhtes kohaldada;
- E. arvestades, et selle otsuse punktis 106 on öeldud, et Lääne-Sahara elanikke tuleb lepingute suhtelise mõju põhimõttele tuginedes käsitleda lepingu kolmanda osapoolena, kelle nõusolek on lepingu kõnealuse territooriumi suhtes rakendamiseks vajalik; arvestades, et seetõttu ei saa seda lepingut Lääne-Sahara territooriumi suhtes täiendava kokkuleppe puudumise tõttu kohaldada;
- F. arvestades, et ettevõtjad saavad endiselt Lääne-Saharast Euroopa Liitu eksportida, kuid alates 21. detsembrist 2016 tariifsed soodustused sellelt territooriumilt pärit toodetele ei kehti;
- G. arvestades, et teave, mis võimaldaks ELi tolliasutustel kindlaks teha, kas Marokost eksporditud tooted on pärit Lääne-Saharast, on ebapiisav, mistõttu ei ole võimalik Euroopa Liidu Kohtu otsust täita;
- H. arvestades, et Euroopa Liidu Kohtu otsuse alusel andis nõukogu komisjonile volituse muuta Euroopa – Vahemere piirkonna assotsieerimislepingu protokolle nr 1 ja nr 4 nii, et need hõlmaksid ka Lääne-Saharast pärit tooteid; arvestades, et nende toodete hõlmamine nõuab nende tuvastamiseks teatavat liiki jälgitavust;
- I. arvestades, et on hädavajalik tagada, et leping oleks kooskõlas Euroopa Liidu Kohtu 21. detsembri 2016. aasta otsusega kohtuasjas C-104/16P,
- J. arvestades, et komisjon ja Euroopa välisteenistus konsulteerisid Brüsselis ja Rabatis end ise mittevalitseva Lääne-Sahara territooriumi valitud ametnike ning mitmete kodanikuühiskonna esindajate ja ühendustega;
- K. arvestades, et parlament pidas vajalikuks minna kohale, hinnata ise olukorda ja saada ülevaade inimeste eri seisukohtadest; arvestades, et parlament tuletas meelde 2.–3. septembril 2018. aastal toimunud rahvusvahelise kaubanduse komisjoni (INTA) sellele territooriumile tehtud teabekogumislähetuse järeldusi;
- L. arvestades, et liberaliseerimislepingu muutmine toimub laiemas poliitilises ja geopoliitilises kontekstis;
- M. arvestades, et pärast Hispaania kolonisatsiooni lõppu Lääne-Saharas on konflikt selles piirkonnas kestnud üle neljakümne aasta;
- N. arvestades, et ÜRO peab Lääne-Saharat dekoloniseerimata territooriumiks;
- O. arvestades, et ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga 2440 (2018) pikendati MINURSO mandaati veel kuue kuu võrra;
- P. arvestades, et EL ja selle liikmesriigid ei tunnista Maroko suveräänsust Lääne-Sahara territooriumi üle; arvestades, et Ühinenud Rahvaste Organisatsioon ja Aafrika Liit peavad Polisario Rinnet Lääne-Sahara rahva esindajaks;

Kolmapäev, 16. jaanuar 2019

Q. arvestades, et Ühinenud Rahvaste Organisatsioon peab Lääne-Saharat oma põhikirja artikli 73 tähenduses end ise mittevalitsevaks territooriumiks;

1. tuletab meelde, et Maroko on lõunanaabruses ELi privilegeeritud partner, kellega EL on loonud tugeva, strateegilise ja kauakestva partnerluse, mis hõlmab poliitilisi, majanduslikke ja sotsiaalseid aspekte ning julgeolekut ja rännet; rõhutab, et Marokole on Euroopa naabruspoliitikas (ENP) omistatud edasijõudnud riigi staatus;

2. rõhutab, et lepinguga on oluline pakkuda tagatise, mis puudutavad rahvusvahelise õiguse, sealhulgas inimõiguste austamist, ja täita Euroopa Liidu Kohtu asjakohast otsust;

3. tuletab meelde Euroopa Liidu lepingu artikli 21 kohast ELi ja selle liikmesriikide kohustust järgida ÜRO põhikirja põhimõtteid ja rahvusvahelist õigust; toonitab sellega seoses ÜRO põhikirja artikli 1 lõiget 2, kus sätestatakse rahvaste enesemääramise põhimõtte;

4. tuletab meelde, et ELi lepingu artikli 21 kohaselt juhindub liit oma rahvusvahelises tegevuses demokraatia ja õigusriigi, inimõiguste ja põhivabaduste universaalsuse ja jagamatuse põhimõtetest ning järgib ÜRO põhikirja ja rahvusvahelise õiguse põhimõtteid;

5. rõhutab, et leping ei tähenda ühelgi viisil Maroko suveräänsete õiguste tunnustamist Lääne-Sahara üle, mille ÜRO on lisanud end ise mittevalitsevate territooriumide loetelusse ja mida praegu haldab suures osas Maroko Kuningriik, ning nõuab, et ELi seisukoht selles küsimuses jääks endiseks: toetada ÜRO püüdlusi saavutada Lääne-Sahara konfliktile õiglane, püsiv ja vastastikku vastuvõetav lahendus, mis näeb ette Lääne-Sahara rahva enesemääramise kooskõlas rahvusvahelise õiguse, ÜRO põhikirja ja asjaomaste ÜRO resolutsioonidega; kordab seega, et toetab täielikult ÜRO peasekretäri isiklikku esindajat Lääne-Saharas Horst Köhlerit, kes aitab pooltel ÜRO läbirääkimislaua taha naasta, et sellist lahendust saavutada; kutsub osalisi üles jätkama läbirääkimisi ilma eeltingimusteta ja heas usus; rõhutab, et ELi ja Maroko vahelise muudetud liberaliseerimislepingu ratifitseerimine ei tohi kuidagi kahjustada Lääne-Sahara suhtes läbiviidava rahuprotsessi tulemusi;

6. märgib, et ÜRO algatusel korraldati detsembri alguses Genfis konfliktiosaliste kohtumine Alžeeria ja Mauritaania osalusel, ja loodab, et see kohtumine aitab rahuprotsessi uuesti alustada;

7. tunnustab Euroopa Liidu Kohtu otsuses seatud kahte tingimust – viidata lepingu tekstis selgesõnaliselt Lääne-Saharale ning hankida elanikkonna nõusolek –, samuti nõukogu lisatud kolmandat kriteeriumi – vajadust tagada, et leping tooks kohalikele elanikele kasu;

8. rõhutab, et komisjoni aruande kohaselt on võetud nimetatud kaasavate konsultatsioonide kaudu kõik mõistlikud ja teostatavad meetmed asjaomase elanikkonna nõusoleku väljasegitamiseks;

9. rõhutab, et kogu konsulteerimisprotsessi vältel pidasid komisjon ja Euroopa välisteenistus korrapärast sidet ÜRO peasekretäri Lääne-Sahara isikliku esindaja meeskonnaga;

10. võtab teadmiseks rahva õiguspärased huvid kõnealusel territooriumil ja usub, et piirkonna majandusarenguks on vaja praegune konflikt lõpetada nii, et kõik osapooled seda tunnustaksid ja aktsepteeriks; on samas seisukohal, et Sahara inimestel on õigus poliitilist lahendust oodates ka areneda;

11. rõhutab mitmete kohalike osaliste ning kodanikuühiskonna esindajatega toimunud kohtumistel peetud vestlustele tuginedes, et mõned osapooled toetavad lepingut, kaitstes oma õigust majanduslikule arengule, mõned aga leiavad, et enne kaubandussoodustuste tagamist tuleks poliitiline konflikt lahendada; märgib, et Euroopa Komisjoni ja Euroopa välisteenistuse juhtimisel läbi viidud kaasavate konsultatsioonide käigus, millest võtsid osa paljud Lääne-Sahara organisatsioonid ning muud organisatsioonid ja organid, väljendas enamik osalejatest heameelt sotsiaalmajandusliku kasu üle, mida kavandavad tariifsed soodustused kaasa tooks;

12. tuletab meelde, et Euroopa Liidu Kohus ei täpsustanud oma otsuses, kuidas elanikkonna nõusolek peab olema väljendatud, ja on seepärast seisukohal, et selle kriteeriumi osas on endiselt mõningane ebakindlus;

Kolmapäev, 16. jaanuar 2019

13. tunnistab, et leping võib tuua kaasa sotsiaalse ja kestliku arengu edendamise, mis aitab oluliselt kaasa praegusele majanduslikule, sotsiaalsele ja keskkonnavalasele arengule ning nii madalat kui ka kõrget kvalifikatsiooni eeldavate kohalike töökohtade võimalikule loomisele; märgib, et hinnanguliselt sõltub umbes 59 000 töökohta ekspordist, mis vastab ligikaudu 10 %-le riigi territooriumil elavast elanikkonnast;
14. on seisukohal, et ELi tollimaksusoodustustel on olnud positiivne mõju end ise mittevalitseva Lääne-Sahara territooriumi põllumajandus- ja kalandussektorile ning nende ekspordimahule; nõuab siiski ettevaatlikkust ja kontrollimist, et need toodaksid kohaliku lisaväärtust, oleksid kohalikul tasandil reinvesteeringud ja pakuksid inimväärse töö võimalusi kohalikele elanikkonnale;
15. on veendunud, et olenemata rahuprotsessi tulemusest saab kohalik elanikkond kasu majandusarengust ning taristusse, tööhõivesse, tervishoidu ja haridusse investeerimisest tulenevast ülekanduvast mõjust;
16. tunnustab mitmesse sektorisse tehtud investeeringuid ja püüdlusi arendada keskkonnahoidlikke tehnoloogiaid, nagu taastuvad energiaallikad ja merevee magestamise tehas, kuid rõhutab, et vaja on täiendavaid jõupingutusi, et tagada suurem kaasatus kohaliku majanduse kõikidesse osadesse;
17. tunnustab Sahara elanike (eelkõige noorte, kellest paljud on naised) ettevõtlusalgatusi ja juhib tähelepanu nende vajadusele ulatuslikumate ekspordivõimaluste ja õiguskindluse järele, mis võimaldaks teha lisainvesteeringuid suure tööjõunõudlusega sektoritesse, nagu põllumajandus, kalandus ja taristu;
18. tunnustab Lääne-Sahara strateegilist potentsiaali ülejäänud Aafrika kontinendi investeeringukeskusena;
19. hoiatab negatiivse mõju eest, mida avaldab tollimaksusoodustuste mittekohaldamine Lääne-Sahara end ise mittevalitsevalt territooriumilt pärit toodetele, ja sõnumi eest, mille see saadab nooremale põlvkonnale, kes investeerib või soovib sellesse piirkonda investeerida, ja selle potentsiaalile piirkonda arendada; rõhutab ohtu, et tegevus suunatakse ümber piirkondadesse, kus on võimalik soodustusi kasutada; märgib, et komisjoni andmetel võib tariifsete soodustuste kohaldamata jätmine halvendada asjaomaste territooriumide kohalike elanike majanduslikku ja sotsiaalset olukorda;
20. on veendunud, et ELi kohalolek muu hulgas ka selle lepingu kaudu on inimõiguste ja isikuvabaduste tagamise ja jälgimise seisukohalt parem kui tagasitõmbumine, ning nõuab range hinnangu andmist ja dialoogi Marokoga nendel teemadel;
21. tuletab meelde, et muud maailmaosad, kus kestlikku arengut, kõrgeid töö- ja sotsiaalstandardeid ning inimõigusi peetakse vähem tähtsaks, lähenevad uute kaubandusvõimaluste ootuses ja saavad suurema mõju kõikjal, kus EL tagasi tõmbub;
22. juhib tähelepanu asjaolule, et ELi kestval osalemisel kõnealuses piirkonnas on sealsele kestlikule arengule positiivne võimendav mõju;
23. rõhutab, et kestlike ja pikaajaliste investeeringute piirkonda meelitamise ning seega ka kohaliku majanduse dünaamika ja mitmekesisuse seisukohalt on väga oluline õiguskindlus;
24. tuletab meelde, et alates Euroopa Liidu Kohtu otsusest ei saa liikmesriigid Lääne-Sahara end ise mittevalitsevalt territooriumilt pärit toodete suhtes seaduslikult kaubandussoodustusi kohaldada ning et ettevõtjaid mõjutav õiguslik ebakindlus tuleb kaotada;
25. on teadlik, et seni on väga raske olnud välja selgitada, millised tooted on eksporditud Lääne-Sahara end ise mittevalitsevalt territooriumilt, ja on selle pärast väga mures;

Kolmapäev, 16. jaanuar 2019

26. rõhutab, et enne nõusoleku andmist lepingule peab Euroopa Parlament olulise kriteeriumina tagama, et liikmesriikide tolliasutustele kehtestatakse mehhanism, mis võimaldab saada usaldusväärset teavet Lääne-Saharast pärit ja ELi imporditud toodete kohta, järgides täielikult ELi tollialaseid õigusakte; rõhutab, et selline mehhanism teeb sellise ekspordi kohta kättesaadavaks õigeaegselt esitatavad üksikasjalikud ja liigitatud statistilised andmed; peab kahetsväärseks asjaolu, et komisjonil ja Marokol läks sellise mehhanismi suhtes kokkuleppe saavutamiseks kaua aega, ja kutsub komisjoni üles kasutama kõiki kättesaadavaid parandusmeetmeid, kui lepingu rakendamine ei ole rahuldav; nõuab tungivalt, et komisjon esitaks parlamendile selle mehhanismi ELi tollialastele õigusaktidele vastavuse kohta iga-aastase hinnangu;
27. rõhutab, et ilma kehtiva lepinguta, sealhulgas toodete tuvastamist võimaldava mehhanismiga, on võimatu teada, kas ja kui palju Lääne-Sahara end ise mittevalitsevalt territooriumilt pärit tooteid siseneb Euroopa turule;
28. rõhutab, et vaja on rakendada ELi ja Maroko vahel kokkulepitud sätet kirjavahetuses nimetatud tooteid käsitleva iga-aastase vastastikuse teabevahetuse ja statistika kohta, et hinnata lepingu kohaldamisala ning selle mõju arengule ja kohalikule elanikkonnale;
29. kutsub komisjoni ja Euroopa välisteenistust üles jälgima hoolega lepingu rakendamist ja tulemusi ning andma oma tähelepanekutest regulaarselt parlamendile aru;
30. kutsub komisjoni üles uurima võimalusi, kuidas saaks tulevikus tulemuslikult kogu Lääne-Sahara elanikkonnale kaubandussoodustusi teha;
31. tuletab meelde, et nagu on sätestatud esialgses 2012. aasta lepingus, on Euroopa Liit ja Maroko pidanud läbirääkimisi ulatusliku ja kõikehõlmava lepingu üle põllumajandustoodete, töödeldud põllumajandustoodete, kala ja kalandustoodete geograafiliste tähiste ja päritolunimetuste kaitse kohta, milles nähakse ette Maroko kohustus kaitsta kõiki ELi geograafilisi tähiseid; tuletab lisaks meelde, et selle lepingu sõlmimise menetlus, mida alustati 2015. aastal, peatati pärast Euroopa Kohtu 21. detsembri 2016. aasta otsust; kutsub ELi ja Marokot üles seda menetlust viivitamata jätkama ning pöörduma põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduslepingu läbirääkimiste juurde kiiresti tagasi;
32. tuletab meelde, et Euroopa aiandussektor on äärmiselt tundlik teatavate Maroko puu- ja köögiviljade liitu ekspordimisele kehtestatud sooduskohtlemise suhtes, mis on ette nähtud 8. märtsi 2012. aasta lepingus, milles käsitletakse põllumajandustoodeteid, töödeldud põllumajandustoodeteid, kala ja kalandustoodeteid puudutavaid vastastikuseid liberaliseerimismeetmeid;
33. rõhutab, et kõigi kolmandate riikide juurdepääs ELi siseturule peaks sõltuma sanitaar-, fütosanitaar-, jälgitavus- ja keskkonnanormide ja -standardite järgimisest;
34. palub, et komisjon edendaks Maroko ja Euroopa Liidu meetmete ning kontrollide vastavust sanitaar-, fütosanitaar-, jälgitavus- ja keskkonnanormide ning päritolumärgise normide valdkonnas, et tagada nende kahe turu vahel õiglane konkurents;
35. tuletab meelde, et ajakohastatud lepingus ei muudeta tariifikvoote ja varem kehtestatud impordi sooduskorda ning Euroopa tootjatele antakse selles vaid selgitus lepingu geograafilise kohaldamisala kohta;
36. juhib tähelepanu asjaolule, et osa puu- ja köögiviljatoodangust, mida lepingu kohaselt soodustuste alusel liitu eksporditakse (sealhulgas tomatid ja melonid), pärineb Lääne-Sahara territooriumilt, ning et selle tootmise ja ekspordi edasiseks arendamiseks on koostatud kaugeleulatuvaid plaane;
37. märgib siiski, et uus leping selgitab olukorda, ning loodab, et see loob lepinguosaliste ja ettevõtjate jaoks mõlemal pool Vahemerde edaspidiseks selge ja stabiilse raamistikku;
38. märgib, et tundlike põllumajandustoodete jälgimine ja kvootide range kohaldamine on lepingu tasakaalustatud toimimiseks otsustava tähtsusega; tuletab meelde, et 2012. aasta lepingu protokoll nr 1 artiklis 7 on sätestatud kaitseklausel, mis võimaldab võtta sobivaid meetmeid, kui selle lepingu kohaselt tundlikuks peetavate põllumajandustoodete import suurenenud koguses põhjustab tõsiseid turuhäireid ja/või tõsist kahju asjaomasele tootmisharule; soovib, et komisjon jälgiks nõuetekohaselt ja ulatuslikult Marokost ja Lääne-Saharast pärit tundlike põllumajandustoodete soodustingimustel impordi liitu ning et komisjon oleks endiselt valmis seda klauslit vajaduse korral viivitamata rakendada;

Kolmapäev, 16. jaanuar 2019

39. võtab teadmiseks asjaolu, et asjaomastes vetes tegutsevatel ELi kalalaevadel on juriidiline kohustus omada laevaseiresüsteemi ja et laeva asukoha edastamine Maroko ametiasutustele on kohustuslik, mis annab täieliku võimaluse jälgida laevu ja registreerida nende püügitegevuse asukoht;
 40. kutsub ELi üles suurendama jõupingutusi Magribi riikide piirkondliku koostöö edendamiseks, millel saab olla selles piirkonnas ja kaugemalgi ainult tohutu positiivne mõju;
 41. juhib tähelepanu ELi strateegilisele vajadusele suhelda tihedamalt Magribi piirkonna riikidega ja nendega suhteid arendada; peab selles kontekstis assotsieerimislepingu pikendamist selle strateegia loogiliseks osaks;
 42. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile ja Euroopa välis teenistusele.
-